

RAT "Estonia" kunstnikkogu koosoleku protokoll

laupäeval, 2. aprillil 1960.a.

- Päevakorras: 1) Ooper "Vabaduse lauliku" ekspositsioon ja kavandid.
Ettekame sm. Mägi ja Renter
- 2) Konkursside läbiviimisest
- 3) Jooksvad küsimused.

Koos: sad. Raudsepp, Hammer, Valgma, Mägi, Renter, Järvi,
Targama, Ploes, Trilljärv, Lund, S.Ots, Puur, Kinnapuu.

Koosoleku algus kell 15.00
Koosolek lõppes kell 18.45

Sm. Hammer - tänasel koosolekul on meil arutada kaks põhilist punkti - esiteks vabashuetenduse "Vabaduse lauliku" ekspositsioon ja kavandid ja teiseks konkursside läbiviimine meie teatris. Sõna on sm. Mägil.

Sm. Mägi - "Vabaduse lauliku" lavastus, mis meil ees seisab, omab tähtsama koha etendustest mitte ainult pidustuste sarjas, vaid ta peab kujunema ka suurejooneliseks pidustuste lõppakkordiks. Külastajateks ei ole siin ainult Tallinna inimesed, vaid suurema protsendi moodustavad külalised, erikontingent aga turistide välismaalt, kes on sellest etendusest eriti huvitatud. Nii mõnigi neist saab ainukese pildi meie teatrikultuurist, sellepärast on meie ülesanne eriti vastutusrikas ja raske. Meie tegime siie valiku teose suhtes. Teos omab palju komponente, mis on vajalik vabashuetenduseks. Raskus on ainult selles, et "Vabaduse laulik" ei ole vabashuetenduseks kirjutatud teos, see teeb lavastamise raskeks, ta nõuab vastavat stsenaariumi. Kõhjuks ühelgi meist ei ole kogemusi vabashuetenduse läbiviimiseks. Loodame aga, et kuidagi ikka selle ülesandega toime tuleme.

Suur raskus on lavastuse tehnilises osas, kuna laululava ei ole mõeldud vabashuetenduste korraldamiseks. Laululava ja muruväljak on spetsiaalsed rohkem spordiürituste läbiviimiseks. Massliikumist on raske teha, astmed on liiga kõrged. Teha aga massliikumine lava ees muruväljakul, siis jääks kasutanata laululava. Meie püüame aga teost lavastada nii laval kui ka osaliselt muru väljakul, sedamööda kuidas tegevuskäik nõuab.

Lavastuse idee - peaaktsent langeb rahvale, sellepärast on stseenid kõik kärbitud, mis on ühenduses üksikisikute stseenidega. Etenduse pikkus on poole lühem kui teatri etendus, vaba-aega ei ole, etendus kestab umbes 1,5 tundi.

Lavastust raamib kaasaeg - s.o. lavastus ei kujune ainult mineviku meeldetuletamiseks, vaid antud momendil, kus me pühitseme endi vabariigi 20.aastapäeva - pilgu

tagasivaatamiseks minevikku, lõpul tuleme kaasaegse momenti juurde tagasi.

Kavandite põhiplaanist - kogu etendus läheb ilma dekoratsioonide muudeteta ühe dekoratsiooniga. Sisuliselt jaguneb etendus viide põhiaktsenti -

1. aktsent - rahva ülestõus, 2. - võidu pühitsemine, pidu, 3. - vangistus, 4. - alistamatud inimesed ja 5. - kus rahvas ennast vabastab - võit, rahu.

Dekoratsioon oli raske kujundada, ei suutnud algul kujutlust leida, mis oleks olnud paras sellele suurele foonile. Lahenduse leidsime siis sellise, siin on antud pisut antiik-kreeka vabastustenduse printsiipe.

Dekoratsioon kujutab seega vanalinna torni, linna väravat, mis oleks tegevuse piirideks. Keskne osa jääks peaktsendi ja stseenide mängukohaks. Lõpuks kogu selle etenduse ideeline võti - suur kivi üleval astmel, mille peale on rajatud tekst, mis on mottoks teosele. See oleks sisuline mõte.

Etendus algab peale, kus kogu lava on algul tühi ja valgustamata. Muusika avaakkordidega hakkab kivi valgustuma ja kuuleme kivi nagu rääkivat. On näha kivi. Kõneleb vabaduslaulik - poeet, räägib mille eest rahvas võitles ja mis ta saavutas 20 aastat tagasi. Siis hakkab kostma muusika, valgustub terve mängu pind, hakkab saabuma rahvas loosungite ja lippudega. Kulminatsioonina kerkib punane lipp, kui võidu sümbol. Lipu foonil katkeb muusika ja vabaduslaulik annab proosalise lühilauluse 2 salmiga, kuidas rahvas saavutas võidu. Järgmine pilt on pidu. Peaks süttivad väravate kohal tervikud, tornis jaanituli ja süttivad jaanituled ja rohelistel murul. Rahvas riietub ümber rahvarõivaisse ja väljakule tulevad tantsijad ja rahvas. Piduga aga katkestab lennuki müra, pommiplahvatused, lendavad üle esimesed vaenlase lennukid. Pidulikkus on häiritud sõjakisaga, sõidavad sisse esimesed sissetungijad - sakslased mootor-ratastel, selle järjele jalavägi. Kaob pidulikkus, algab okupatsioon. Püütakse hävitada vaenlaste poolt vabaduse sümboli - kivi. Rahvas jääb lavale, elab kaasa, tõmbub lava äärde, vabaduse laulik võetakse vangiks ja kogu maa piiratakse sisse okupatsioonivägede poolt. Järgmisena toimub partisanide pilt, kuuleme nende laulu, nende kavatsustest. Hiljem Arm kutsub ülestõusule.

Vabaduse lauliku vabastamine - see on akt vabastamiseks üldse, haakrist hävitatakse.

Viimane pilt - võit, rahu. Jällegi kuuleme vabaduslaulikut proosas. Saabub laulupidu ja pidustuste lõppmoment - tõusevad üles rahvahulgad, toimub saluut, koorilt kõlab E. Kapi kantaat "Läänemeri, rahumeri".

Tehniliselt on tegemist ooperiga vabastus. See vajab palju proove, organisatsiooniline külg on ääretult tähtis. Eeltoodud etenduse läbiviimiseks on tegemisel, selleks on moodustatud vabastustenduse läbiviimise staap ehk inspektor. Loodame, et suudame selle suure ülesande lahendada. Kogu vabastustendusest võtab osa ühendatud koorid, 50 paari tantsijaid, pidulisi, rahvast kokku umbes 1050 inimest.

- Sm. Hammer - seoses vabahuuetenduse korraldamisega, tuleb moodustada tööde läbiviimiseks staap-inspektor, kuhu kuuluksid:
- Sm. Valgma - üldjuhiks
 - Sm. Rannu - lisamasside organisatorina
 - Sm. Loss - valgustajana
 - Sm. Mikk - helitehnik
 - Sm. Künnapuu - kostüümid ja dekoratsioonid
 - Sm. Maripuu - rekvisiidid
 - Sm. Schmidt - transport
 - Sm. Staak - proovide organiseerimine
 - Sm. Uibopuu - reklaam
- Sm. Raudsepp - Sm. Mägi- ja Renterile kiitus tehtud töö eest.
- Sm. Tohvelmann - tantsijate koosseisu ja kostüümide suhtes pole veel kindlat ettepanekut, arvan, et selles asjas tuleks pöörduda Rahvaloomingu Keskmaja poole.
- Sm. Hammer - tantsijatele tuleks varakult nõudmaterjalid kätte anda, et rühmad saaksid juba tööga alustada. Arvatavasti saab tantsijatega teha ainult 3 üldproovi.
- Et enam küsimusi vabahuuetenduse kohta pole, heaks kiita ja vastu võtta "Vabaduse lauliku" ekspositsioon ja kavandid
- Järgmise päevakorra punktina on konkursside seadus ja selle läbiviimine. Määrustikus on öeldud, et kaks kuud peab olema inimestele sellest etteöeldud. Seega peame meie aprilli keskpaiku tegema teatavaks, kelle kohad lähevad konkursi alla.
- Sm. Plees - käesolevast venekeelsest määrustikust tuleb teha tõlge ja see välja panna, et igaüks saaks seda lugeda.
- Sm. Hammer - ettepanekuid konkurssideks teevad alajuhid:
- opperi solistide osas - smd. Mägi, Raudsepp
 - koori osas - smd. Targama, Trilljärv
 - balleti osas - sm. Päril
 - orkestri osas - dirigendid
- Ettepanekud teatavaks teha 6. aprilliks s.a.
- Meil oli kavatsus aasta lõpul Kremli teatrisse gastrolli korraldamine. Arvan aga, et see üritud peab ära jääma, kuna meil pole seal midagi näidata. Lähemsime siis juba 1961. a. sügisel, kus me võiksime viia moskvalastele "Stella Polaris" ja Tambergi uus ballett. Moskva gastrolli asendaksime gastrolliga Leningradi detsembri kuus s.a.
- Sm. Raudsepp - Leningrad sooviks küll meie küllasitu, aga kas me saame seda läbiviia, kuna meile ei anta ju selleks mittekoosseisulist lisafondi.
- Sm. Hammer - et küsimusi enam ei ole, lõpetan tänase koosoleku ja tänan kõiki osavõtu eest.

Koosoleku juhata.

Protokollija

J. Reimers